

Flotats: "TNC no vol dir Teat

Els directors Giles Croft (Anglaterra), Volker Hesse (Suïssa), Elettra de Salvo (Itàlia), Konrad Zschiedrich (Alemanya), Brigitte Jirku (Àustria) i Josep M. Flotats, van debatre sense complexos el com, el què i el per què dels teatres nacionals.

La taula rodona al voltant del concepte de teatre nacional estava ben equilibrada: sis ponents compromesos amb el món del teatre internacional, amb experiència i amb posicions crítiques i força oposades. Les idees se succeïen: fan falta els teatres nacionals?; cal diferenciar el concepte de nacionalisme del de nacionalitat; un teatre nacional cau en la burocratització i la manca de compromís social; per què són tan nacionals els teatres? Josep M. Flotats, el convidat estrella, va ser el darrer a intervenir. El seu fou un discurs segur, conservador, sense entrar en polèmiques, que contrastava amb els dubtes que els altres ponents havien exposat moments abans. L'aparença era d'un Flotats condescendent, que s'aixoplugava en la "falta de normalitat del país" per torear les crítiques i els dubtes. Entre línies es llegia en el seu discurs un argument aparentment incontestable: És clar, vosaltres podeu criticar aquestes institucions, perquè fa desenes que les teniu. Nosaltres estem a "anys llum" dels teatres europeus. Aquesta situació no és "normal", i per a redreçar-la necessitem "el Nacional".

Josép M. Flotats: "Fa catorze anys, quan la democràcia tot just acabava de néixer, es constata al nostre país una manca absoluta de grans companyies que poguessin oferir un repertori universal, és constata també una desafecció total del públic. I un va pensar que això era una feina enorme, que no

Les cares del debat, d'esquerra a dreta: J. M. Flotats, M. Farré, K. Zschiedrich,

es podia fer en dos dies, que no la podia solucionar un sol teatre, per més nacional que fos. Però un també va pensar que la creació d'un teatre nacional podia ser un aglutinador amb fortuna, per donar l'empenta i començar a conscienciar de la feina que calia fer de cara al futur del teatre al nostre país. Per això el Nacional és un teatre de futur. Gràcies a les meves experiències dels anys treballats a fora, en els grans escenaris de París, i de l'experiència de visitar els grans teatres nacionals d'arreu d'Europa, es crea el projecte i es convenç el polític —amb tota tendència confosa—, per intentar de donar al país una estructura que permeti de fer una gran companyia estable, un repertori i una alternança, que és el que fan tots els grans teatres nacionals d'Europa. El Teatre Nacional serà un primer pas cap a aquesta normalitat. Per què, com es pot fer una gran companyia de teatre de re-

petori universal si no es té un espai i un plantejament a llarg termini?"

Massa burocràcia, massa organitzats. Els altres ponents se l'escoltaven amb cara de circumstàncies. Un discurs monolòtic no donava peu al debat. Tanmateix, els dubtes ja s'havien posat sobre la taula i Josep M. Flotats, d'una manera o altra havia de replicar-los. Es en aquestes rèpliques quan el seu discurs comença a perfilar alguns aspectes amagats fins ara.

Els primers a encendre el foc havien estat Elettra de Salvo, directora italiana que treballa a Alemanya, i Volker Hesse, un altre director responsable d'una petita companyia de teatre experimental a Zuric. Hesse explicava: "He passat per grans teatres alemanys i n'he tingut una experiència negativa: massa burocràcia, massa organitzats. En aquestes grans institucions, on hi ha més de cent

re Nacionalista Catalanista"

VICENT A. JIMÉNEZ

B. Jirku, V. Hesse, E. de Salvo, G. Croft i J. V. Martínez Luciano.

actors alhora, no és fàcil de treballar. Per això des de fa tres anys treballa amb una companyia de vuit actors. Tractem temes conflictius i busquem la realitat, les circumstàncies, les tragèdies d'aquests temes. Som una companyia que no discuteix només els fets artístics sinó també les qüestions polítiques, que volem que la ciutat ens digui què espera de nosaltres."

Flotats: "S'ha parlat del perill dels teatres nacionals, de la burocràcia, jo diria fins i tot del perill de fer un teatre al servei de suposades ideologies. Crec que una democràcia veritable que tingui un teatre nacional no pot posar-lo mai al servei de la ideologia d'un partit al poder. El teatre ha de ser absolutament independent i lliure. Nacional no vol dir al servei del govern del moment".

Més perills. Giles Croft, dramaturg anglès que fins fa un any treballava al Royal National Theatre de Londres

i avui disposa del seu propi teatre, advertia: "El perill és que aquestes grans institucions es mengin els recursos destinats a tot el país, això pot provocar que es dessagni el teatre de la resta de la nació, cal anar amb compte".

"És un perill, sí, i s'ha de vigilar moltíssim -intervé Flotats-, però al cap i a la fi tots som dones i homes de teatre darrere d'aquest projecte del Teatre Nacional de Catalunya. A casa nostra estem a tants anys llum de la infraestructura teatral que hi ha a Europa, que en el pitjor dels casos, si momentàniament el Teatre Nacional només hagués estat un edifici, ja hauríem fet un pas. Posaré un petit exemple: fa dues hores que som aquí i per entendre'ns necessitem alta-veus i encara se sent el soroll del bar. Aquí no puc dir: 'To be or not to be' amb el sentiment exacte. I aquesta és una sala que s'ha utilitzat durant molts anys com a teatre. Aquest teatre jo el

nego i això ja és una manera de fer un pas endavant, per la qualitat".

Un altre risc. L'apunta Elettra de Salvo: "Un teatre nacional comporta una concentració i un monopoli, això és un risc".

Flotats respon: "Un teatre nacional ha d'estar al servei de tothom, encara que tampoc s'ha de confondre amb la Creu Roja. Sempre ha de primar la qualitat. La gent pot començar al nacional per després crear les seves pròpies companyies o anar-se'n a un altre lloc. El nacional ha de fer gires, ha d'expandir-se, ha de rebre i alhora ha de difondre i donar una formació permanent. El nacional vol ser un provocador de vocacions, està concebut perquè hi hagi una companyia estable, que no vol dir fossilitzada i immòbil. I alhora haurà d'acollir tota l'artesanía del teatre, amb aprendents, amb mestres. I tot això s'anirà transmetent de mica en mica".

La taula rodona també va abordar el tema de la programació. En destaquen dos aspectes: l'alternança i l'aposta pels joves dramaturgs. "La programació -diu Flotats- no serà concebuda segons un model alemany d'alternança, que jo defineixo com a desenfrenada i superpotent. Això representaria una dificultat en el nostre país, sobretot en l'organització. Penso més aviat en un repertori d'alternança a l'anglesa i a la francesa, que vol dir menys canvis de programa en una mateixa setmana, també perquè el públic no es pensi que aquella obra ja s'ha acabat i no es torna a fer".

Algú del públic va preguntar quin paper tindrien els dramaturgs catalans en la programació del Teatre Nacional. Minuts abans, Giles Croft havia fet una advertència en aquest sentit: "Un teatre viu no és un teatre de museu. La formació dels nous dramaturgs és un treball bàsic per al teatre d'avui". Per Flotats també és un aspecte prioritari. I si algú encara no entén per què durant els deu anys que va estar al capdavant del Poliorama, quasi no va programar produccions d'autors catalans, aquí té la resposta: "Tenim previst programar un cert nombre d'obres catalanes, però no me'n faci parlar ara, perquè seria revelar la programació un any i mig abans d'estrenar. Però penso que el teatre català no té la riquesa del teatre anglès ni

Josep M. Flotats i Maurici Farré (coordinador de l'Encontre d'Escriptors). En plena taula rodona.

del teatre alemany ni del teatre italià ni del teatre irlandès. Hi ha alguns textos, pocs, i són antics. Per això creiem molt en l'encàrrec a joves escriptors, que han demostrat el seu talent, perquè escriguin obres de teatre. Aquest tema, com molts, és una qüestió de normalització. El Teatre Nacional de Catalunya està preferentment al servei del teatre de text, alhora hem d'estar absolutament atents al treball dels escriptors. És la prioritat."

Nacionalisme i nacionalitat. Brigitte Jirku, professora del Departament de Filologia Germànica de la Universitat de València, nascuda a Viena i especialitzada en aspectes teatrals, va incidir en el debat sobre la diferència entre nacionalisme i nacionalitat, perquè "són paraules contaminades". I va interpellar a Josep M. Flotats com a futura espectadora del Teatre Nacional: "M'agradaria que fos un teatre on coexistís l'intercanvi, que fos una plataforma de la literatura catalana, però també de la castellana, l'anglesa, la francesa, la germànica... En fi, on s'expressés la riquesa cultural sense caure en el folklorisme. Que fos un teatre interclassista i que no s'hi marginessin les

autores. Finalment em pregunto: per tot això es necessita un teatre nacional? El meu estómac em diu que sí, però no acabo de saber per què."

Josep M. Flotats explica què implica per ell la paraula "nacional": "Un teatre nacional no vol dir en cap cas un teatre catalanista, i jo diria que tampoc no vol dir un teatre nacionalista catalanista. És una manera d'identificar-se i sobretot és una manera de treballar, tenint sempre les portes obertes, per acollir les parles diverses d'Europa, principalment, i els talents més grans, al servei del teatre i la comunitat".

Però Brigitte Jirku no en té prou: "Un teatre nacional a més de ser un projecte de país, també és un projecte polític. Continuo sense entendre la paraula 'nacional', m'agradaria que m'expliqués com l'entén vostè". I Flotats replica amb sequedat: "L'entenc com a ambicions". Després el silenci. La qüestió s'aparcia fins que un espectador del públic la torna a posar en primera línia. "Reprenent el comentari de Brigitte Jirku, no estic gens d'acord amb la resposta que li ha donat. Un projecte ambicions diu, però ambicions respecte a què?". Per al·lusió directa, torna a prendre la paraula Flotats: "Em sembla que ja he

contestat la pregunta, quan he parlat sobre la meua herència del teatre nacional popular francès, que és la de fer teatre per a tothom, al servei de tothom, popular en el sentit més ampli de la paraula, però alhora amb la millor qualitat possible. És aquesta voluntat d'aixecar el llistó: un servei cultural i un servei públic... Sembla que a casa nostra hi ha coses que gairebé s'han de justificar. Al Royal National Theatre de Londres ningú no li demana que justifiqui per què és nacional. Per què, doncs, es pregunta el perquè de nacional al Teatre Nacional de Catalunya?. Aquesta paraula és un simple element de normalització, i potser de reivindicació d'un país que té un teatre a més de tenir una ciutat olímpica. I el que realment m'interessa és la qualitat i el contingut, el més compromès possible, sempre. No hi veig cap ambigüitat en el nom de Teatre Nacional de Catalunya".

Giles Croft hi posa el colofó: "Doncs ho sento, però al Royal National Theatre de Londres hem de respondre constantment el perquè de Nacional i el perquè de Royal. Em sembla que si poguéssim abandonar, deixar caure, aquests termes, ho fariem, pels problemes que ens han dut".

Montserrat Serra